

KDYKOLIV SEDĚLI MUŽOVÉ

hustě shromáždění na sněmeh nebo na soudech, ve vojenských táborech nebo na jiném veřejném shromáždění, tu tam velmi hlučným způsobem dílem hanějí, dílem chválí jednotlivé řeči a činy. Křik a lomoz se rozléhal, byla to bouře pochvaly a hany. V takovém prostředí co se asi děje v srdci mladého člověka? Jaký by musel být, aby odolal, aby se chválu a hanou nedal strhnout a nenazýval správným a nesprávným totéž co ti mužové? Aby uvažoval sám a správně a špatně vůči moudrosti, které ještě nedorostl?

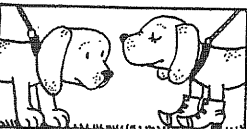
Platón (428–348 př. n. l.)

ČLOVEK SI HRAJE

jen tam, kde je v plném slova smyslu člověkem, a je zcela člověkem jen tam, kde si hraje. (Friedrich Schiller: Lisy o estetické výchově, List patnáctý)

VEDOUcí DĚTSKÝCH A MLÁDEŽNICKÝCH KOLEKTIV

a také příslušné metodiky upozorňujeme na to, že Ústav pro kulturní výchovnou činnost v Praze zpracoval důležitý dokument Zásady společenského ovlivňování volného času dětí a dospívající mládeže, který byl projednán vládou ČR dne 27. 3. 1985 a předsešnitivem ÚV NF ČR dne 4. 4. 1985. Mezi aktivitami hodnocenými jako veřejně prospěšná práce je výslovně uvedeno také vedení dětských kolektivů (str. 2).

Milena Lukešová KDO JSEM

Dítě, co u lavice stálo,
a že zas tak moc neválo,
poledně se nedočkal.
Takže jsem vyrast bez bázně a hany,
nohou i rukou mám na rozdávání,
jinak jsem křehkej na dotek,
(ale zkuste mě lámat)

a v hlavě nosím značnej salát,
vlasy mám vodivý, až hlava brní,
Jsem nahej v trní

(Z připravovaného rukopisu)

ORIENTACE AMATÉRSKÉ TVORBY

V minulém čísle jsme otiskli několik odpovědí na tři anketní otázky vedoucím dětských souborů a učitelům LŠU:

1. Co vás na dětech, s nimiž pracujete, nejvíce zarazí nebo překvapuje?
2. S čím si u nich nevíte rady?
3. V čem jsou děti, s kterými pracujete, dnes jiné, než děti, které jste měli v souboru před... lety (uďtejte před kolika)?

Dnes uveřejňujeme další hlasy a těšíme se i na vaši reakci!

AZALKA HORÁČKOVÁ (ZŠ Liberec):

1. Jelikož pracuji s dětmi denně a vztah mezi námi je většinou dost otevřený, mám možnost je sledovat ve vývoji, a tak k nějakým zvláštním záračejším překvapením, která by bylo možno přisoudit více dětem, nedochází. Pokud překvapení — tak vycházejí spíš z individuality dětí než ze všeobecného rysu.

U některých dětí z dramatického kroužku mně zarazí malý pocit zodpovědnosti za společnou věc — např. s lehkým srdcem nepřijdou na schůzku (jelikož jdou s maminkou koupit boty nebo s tátou do kina, ačkoli termín schůzek je pevný). Na to se ale většina dětí dívá kriticky.

Nejotřesnějším překvapením byl pro mne výrok žáka 4. třídy (ten ale není z „dramatických“ dětí; je spíš mdlého ducha a rodinné prostředí je dost sverázné). Po hodinové besedě na téma MIR—VÁLKA (hrázy 1. a 2. světové války, utrpení lidí, osiřelé děti atd.), kdy všechny děti byly naměkko, přinesl dotyčný žák polohlasem ke svému okolí: „Stejně, ještě, že ta válka byla, vřady by se lidi přemnožili.“

2. Jak pomoci některým přecitlivělým dětem, aby neměly hned pláč na krajčku i pro malé podněty. Zvlášť kluci, pokud jsou takoví, mají na sebe pro to vztek a rádi by se přecitlivělosti zbavili.

3. Celkově mají asi více „spotřebitelský“ přístup k životu. Snadněji získávají, a tedy i snadněji ztrácejí hodnoty. Mnoho věcí jsou zvyklé dostávat zadarmo (školními potřebami počínaje) a připadá jim zvláštní, když něco udělají a nic za to nedostanou. Ale nejsou takoví všichni — plno dětí je skromných, pracovitých, citlivých, ohleduplných, nenáročných.

LIBUŠE HANIBALOVÁ (ZŠ Mladá Boleslav):

Pokud srovnávám dnešní děti a děti, s kterými jsem pracovala před téměř dvaceti lety, kdy jsem začínala učit, vycházím nejvíce ze svých učitelských zkušeností. Mezi dětmi v dřívějším a dnešním recitačním nebo dra-

JAKÉ VLASTNĚ JSOU DNEŠNÍ DĚTI

matické kroužku není tak výrazný rozdíl. Společný jim je zájem o naši práci. I když dříve měly děti mnohem jednodušší program schůzek, snaže se upoutávala jejich pozornost a kromě toho měly více času na mimoškolní činnost.

1. U dnešních dětí mě nejvíce překvapuje častá citová hostejnost, přílišné nedostatky společenského taktu ve vystupování, roztekanost. Rozšířeny je jakási konzumní vztah k životu, zistně jednáni. Chybí větší snaha překonávat překážky, chybí dostatek vůle, vytrvalost.

2. Přibývá dětí neurotických. Problém je, jak při vysokém počtu žáků ve třídě (38 až 40) a při přemíře učiva přistupovat k dětem individuálně. Jak podněcovat, probouzet, udržovat a prohlubovat jejich zájmy.

3. Děti (hlavně dívky) jsou tělesně i duševně vyvinutější, než byly děti před dvaceti lety. Jejich všeobecná informovanost je vyšší. Chybí však větší hloubka znalostí a prožitků. Zájmy jsou povrchní, rozfříšené. Čtenářská úroveň je velmi nízká. Děti dávají přednost televizi či filmu před četbou knihy.

MARIE HRBAČOVÁ (ZŠ Velká nad Velicou):

1. Přestože mají velkou chuť do práce a velmi stojí o to být členy souboru, jsou velice neukázněni, nesoustředění a málo zodpovědní. Snad je to jejich věkem, nebo výchovou doma i ve škole. Situace se zhoršuje při přibývání nových bytůvek v sídlišti.

2. Viz bod 1.

3. Před dvaceti, patnácti, deseti, pěti lety (soubor už pracuje dvacet let) měli všichni větší zodpovědnost. Děcka si sama připravovala rekvizity, co bylo potřeba, sehnala. Nyní, až na malé výjimky, čekají, že všechno dostanou. Nesnaží se sami. Jsou nedochvilni, nemohou-li na schůzku, neomluví se. Přitom chtějí v souboru pracovat a velmi těžce by nesli odchod ze souboru.

ELENA ZLATOŠOVÁ (DK ROH Púchov):

K prvej otázce (ale hádam aj ku všetkým trom naraz): Hneď po jej prečitani ma napadla stručná odpoveď — rodičia. Veru, sú to práve oni (aj keď, chvalabohu, nie všetci), čo nám sem-tam strpčia život svojim prístupom k našej práci. Ešte stále používajú metódu trestania detí tým, že pre zlý známku v škole či iný priestupok zakážu ísť dieťaťu na škúšku, schůzku alebo návštevu štúdia vôbec.

Ak pozorujem život detí, tak zisťujem, že čoraz menej sa dokážu voľne hrať, spontánne vyjadrovať. Hľadajú výrazy, ktoré im

jednoducho nepatria, akosi „nesedia“. Čím to asi je? Žiadame od nich toľko fráz? Zúžili sme priestory ich detských hier, čo im za to ponúkame?

S čím si nevieme rady? Je toho dosť, ale snažíme sa vždy nájsť východisko (dva roky už pracujem s kolegiňou Rusnákovou, tedy sme na to dve). Ak by som mala hovoriť za širší okruh ľudí zaoberajúcich sa problematikou detského divadla (v akejkol'vek sfére), potom je to trvalý nedostatok vhodných hier a dramatizácií pre detské kolektívy, pre súčasné deti.

S deťmi pracujem 15 rokov a zdá sa mi, že niet veľkého rozdielu medzi nimi. Možno sú viac rozladenejšie všeobecne; možno zvyšujeme svoje nároky (ale nemyslím, že by im to škodilo). Tešíme sa spoločne z dobrej roboty a tešíme sa aj vtedy, keď „naše deti“ od nás chcú stále viac — a tak sme nútené „rást“ aj my.

ZÁSADY SPOLEČENSKÉHO OVLIVŇOVÁNÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍ MLÁDEŽE

Listování materiálem ÚKVC, který byl projednán vládou ČR dne 27. 3. 1985 a předsešnitivem ÚV NF ČR dne 4. 4. 1985

Významným a ne vždy plně doceňovaným prostředkem pro výchovné působení na děti a dospívající mládež je volný čas. I když slouží převážně k realizaci osobních a skupinových zájmů rozvíjejících osobnost mladého člověka, kompenzujících tlak civilizačních procesů, tvoří volný čas a aktivitu v něm rozvíjené současně i nenahraditelný prostor pro společenské působení, pro realizaci společenských cílů.

Socialistická společnost má zájem na tom, aby chlapci a děvčata uměli a mohli bohatě a všestranně využívat svůj volný čas. Proto se snaží jej ovlivňovat. Základním předpokladem k tomu je vytvářet takové podmínky, aby všude, kde mladí lidé žijí, měli dostatek možností své zájmy a potřeby ve volném čase vhodně naplnit.

Základním principem ve volném čase je dobrovolnost, možnost výběru. To znamená,

že ve volném čase nelze příliš organizovat ani zakazovat, nutit nebo ignorovat. Jednou možnou a účinnou cestou je poskytnout příležitost — umožnit mladému člověku to, co chce dělat, a současně ho nenásilně vést k tomu, co je společností i jemu samotnému prospěšné.

Charakter volného času vede k tomu, že formy a metody společenského působení musí důsledně vycházet ze zájmů dětí a mládeže...

„Vyskytují se (...) občas i takové aktivity, které jsou z hlediska společenských zájmů nežádoucí a které je nezbytné vho-

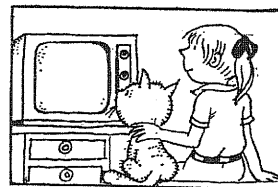
ně volenými, především výchovnými prostředky potlačovat. Poměr společnosti k jednotlivým druhům aktivit musí vycházet z jejich objektivního hodnocení, v žádném případě nemůže být výsledkem subjektivních, nekvalifikovaných rozhodnutí jednotlivců nebo administrativních zásahů.“

„Smyslem výchovy k účelnému využití volného času je naučit děti a mládež vážit si volného času jako osobního i společenského bohatství, orientovat se v nabídce volného času, osvojuvat si pozitivní vzory a modely jeho užití, volit v daném čase, místě a prostředí takové činnosti, které uspokojí jejich momentální i dlouhodobé potřeby a zájmy.“

„Přitom nemůže jít o jakoukoliv nabídku příležitostí, ale o nabídku kvalitní, ideové, estetické i výchovně hodnotnou, pro mladé lidi zajímavou a přitažlivou, diferencovanou pro jednotlivé věkové stupně, jednotlivé typy zájmových aktivit i jednotlivá roční období.“

„Snahou všech orgánů v okresech, městech a střediskových obcích v nejbližším období by mělo být: vytvořit v každém místě, ve smyslu uvedených zásad, alespoň minimální nabídku vhodných příležitostí, dostupnou všem dětem a mladým lidem...“

„K tomu, aby postupně docházelo ke zkracování společenského působení na volný čas dětí a dospívající mládeže, je nezbytné cílevědomě vytvářet potřebné právní, kádrové, materiální, organizační a další podmínky a předpoklady na všech úrovních řízení.“

„Platné právní a finanční předpisy umožňují sdružování prostředků, které je třeba orientovat na nezbytnou občanskou vybavenost, jejíž součástí jsou i všechna zařízení pro volný čas dětí a dospívající mládeže.“

„Jedním ze základních předpokladů úspěšného ovlivňování volného času a širokého rozvoje aktivity mládeže je široký aktiv schopných, nadšených a obětavých profesionálních i dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží.“

„Je nezbytné (...) v rámci existujících systémů vzdělávání a doškolení profesionálních a dobrovolných pracovníků vytvořit možnosti ke zvyšování jejich kvalifikace pro organizování volného času dětí a dospívající mládeže...“

„Je nezbytné (...) zabezpečit, aby na místa metodiků pro jednotlivé úseky zájmové činnosti dětí a mládeže v metodicko-pedagogických zařízeních byli vybráni pracovníci vysokoškolsky vzděláni v oborech pedagogiky, kulturně výchovné činnosti, estetiky atd.“

„Je nezbytné (...) práci s dětmi a mládeží hodnotit při všech příležitostech (posudky, komplexní hodnocení) jako společensky významnou a záslužnou činnost.“

Tuto dvoustranu připravuje
Jaroslav Proažník

Milena Lukešová VYSVĚDČENÍ

Vysvětili mě zčásti na blábečka.

Tak a tak, hotovo a tečka.

Po prázdninách to na ně rozbalíme,

neb víme své (aspoň z biosky a z fyziky určité)

a to náhodou fakticky víme

Milena Lukešová JÁ NEJAK NEVIM

Bolí mě asi zub,

ne, zub to není.

Bolí mě vduch,

vzduch přece neboli.

Bolí mě, bolí, koliki chcete.

Koukejte, jděte, a nechte mě, jo.

Milena Lukešová RODINNÁ OSLAVA

Nějak jako jo, to jo.

Tak růžně, dárky i řeči.

A mých dvanáct svíček na dortu

nevím proč potichu

brečí

(Z připravovaného rukopisu)

UPROSTŘED ÚDESNE ŘÍŠE SIL

a uprostřed svaté říše zákonů buduje tvořivý estetický pud nepozorovaně třetí, radostnou říši hry a zdání, v níž snímá z člověka okovy všech vztahů a opojuje ho jak po stránce fyzické, tak morální ode vzhedu, co se nazývá nátlak.

(Friedrich Schiller: Lisy o estetické výchově, List sedmadvacátý)

Ilustrace Eva Průšková